

Kerkenraad & Zendingswerker

Een handreiking voor uitzending, pastorale begeleiding en blijvende steun

ZENDING HERSTELD
HERVORMDE KERK

Introductie

1. Zending en gemeente **5**

Een Bijbelse zaak
Uitzien en vragen
Het belang van steun

2. Rondom de uitzending **7**

Roeping
Geschiktheid
Zoeken naar een werkplek
Werken aan relaties
Financiën
Uitzenddienst en vertrek

3. Na de uitzending **13**

Cultuurschok
Contact met Nederland
Verlof
Stress, loyaliteitsproblemen, trauma's

4. Welkom 'thuis'! **19**

Zonder taak?

Bijlage: Verder lezen **21**

Aantekeningen **22**

Introductie

Het zou kunnen gebeuren in uw gemeente. Een jongeman wil zendingswerk gaan doen en is al in een traject van voorbereiding (casus A). Het overvalt u als kerkenraad enigszins. U kent de jongeman weliswaar als een betrokken en meelevend gemeentelid en u gelooft zeker dat hij de Heere mag vrezen. Maar het gaat allemaal zo snel. Wat wordt er eigenlijk van u als kerkenraad verlangd in dezen?

Casus A.

Woensdagavond, iets over half acht. De telefoon gaat. 'Goedenavond dominee, u spreekt met...' U bent verrast: het is de jongeman die aan het eind van zijn studententijd met uw gemeente is gaan meeleven. 'Graag zou ik iets met u willen bespreken. Sinds een paar weken ben ik bezig met een voorbereidingstraject om uitgezonden te mogen worden voor Bijbelvertaalwerk. Al tijdens mijn studietijd ontstond het verlangen om hierin werkzaam te mogen zijn. Nu heb ik inmiddels wat voorbereidende gesprekken achter de rug, en het leek me goed u hiervan op de hoogte te stellen.'

Of er speelt een andere situatie (casus B). Een aantal jaar geleden is een gezin namens uw gemeente uitgezonden. Al tijdens de belijdeniscatechisatie proefde u bij het jonge stel een verlangen om dienstbaar te mogen zijn in Gods Koninkrijk. Groot was de vreugde toen zij mochten worden uitgezonden. Maar nu... ze ervaren tegenslag en teruglopende de steun. Wat is uw rol hierbij?

Casus B.

U ontvangt de volgende e-mail van het gezin dat namens de gemeente is uitgezonden:

'Geachte broeders van de kerkenraad,

In deze e-mail willen we graag het één en ander toelichten uit onze nieuwsbrief. Zoals u hebt kunnen lezen, gaat het hier niet vanzelf. We hebben nog steeds zorgen om de gezondheid van onze kleine Marit. (...) Daarnaast ervaren we in toenemende mate spanning met de lokale werkers hier. (...) Moeten we deze dingen nu zien als bestrijdingen van de duivel, om ons van het werk af te houden? Of is het de bedoeling van de Heere dat we op een andere plek werkzaam worden? (...) Wat ons ook bezighoudt, is dat we zo weinig horen van de gemeente 'thuis'. We vinden het belangrijk om in contact te blijven met de gemeente. Maar het laatste jaar is het meeleven vanuit de gemeente behoorlijk aan het teruglopen. (...) We willen deze zaken graag met u delen. Wilt u alstublieft voor ons blijven bidden? En misschien ook meedenken in de problemen waar we tegenaan lopen?'

Op deze en andere vragen gaat deze brochure¹ in . De bedoeling hiervan is om u als kerkenraad te helpen bij het steunen en begeleiden van een gemeentelid dat op het zendingsveld werkzaam wordt of al werkzaam is. Het eerste hoofdstuk gaat over zending in relatie tot de gemeente. Vervolgens wordt in hoofdstuk twee ingegaan op wat er komt kijken bij een uitzending. Hoofdstuk drie behandelt de zaken die spelen in de periode dat een zendingswerker op het veld is. Ten slotte wordt in hoofdstuk vier ingegaan op de terugkeer van de zendingswerker naar Nederland.

1. Bij het schrijven van de brochure is gebruik gemaakt van de ervaringen van diverse zendingswerkers uit de HHK en daarnaast van de boeken 'Uitgezonden. 10 vuistregels voor missionair werkers' van C. Nap-van Dalen en 'Samen uit, samen thuis. Samenwerken in de uitzending en begeleiding van missionaire werkers' van de EZA.

1. Zending en gemeente

Een Bijbelse zaak

Het verlangen om zending te bedrijven, is een Bijbelse zaak. We mogen dit zien als vrucht op de prediking. Die vrucht bestaat in de eerste plaats in geloof en bekering bij de hoorders zelf. Maar degenen die de Heere hebben leren kennen, houden Zijn Evangelie niet voor zichzelf. Een voorbeeld vinden we bij David in Psalm 51. Na zijn gebed om vergeving, vernieuwing en 'de vreugde Uws heils' zegt hij: 'en de vrijmoedige geest ondersteune mij. Zo zal ik den overtreders Uw wegen leren; en de zondaars zullen zich tot U bekeren.' En ook: 'Verlos mij van bloedschulden, o God, Gij, God mijns heils! zo zal mijn tong Uw gerechtigheid vrolijk roemen.' Dit spreken over Gods wegen en gerechtigheid kan in de eigen omgeving, maar ook verder weg. Daarom hoeven we niet verbaasd te zijn als Gods kinderen het verlangen kennen om namens de gemeente de zending in te gaan.

Michel Pauw (in voorbereiding):

'Het is een van de mooie taken van de kerkenraad om in de gemeente ook actief op zoek te gaan naar mensen met gaven voor het werk in Gods Koninkrijk. De Hervormde Kerkorde (VII.2) spreekt in dit verband over het 'roepen van lidmaten om naast de ambtsdragers werkzaam te zijn in (o.a.) het apostolaat.'

Uitzien en vragen

Zending is Bijbels gezien een taak van elke gemeente. Het is daarom goed als kerkenraad en gemeente ernaar uitzien dat iemand uit hun midden mag worden uitgezonden voor zendingswerk. Dat kan heel concreet zijn, bijvoorbeeld wanneer de kerkenraad bij een gemeentelid bepaalde gaven waarneemt en tijdens een huisbezoek het verlangen proeft om dienstbaar te mogen zijn in Gods Koninkrijk. Het kan ook meer algemeen zijn, als gezien wordt op Christus' opdracht 'Gaat dan heen' en op de 'velden die wit zijn om te oogsten'.

PZC "Onderwijst al de volken", HHG Ouddorp:

'Wij willen in de weg van gebed en organisatie katalysator in Gods hand zijn om zendingsliefde, zendingsdrang en zendingsdaad in de gemeente te bevorderen. Daarom willen wij met raad, daad, gebed en liefde ons uitgezonden gemeentelid blijvend ondersteunen!'

Toch is er niet in elke gemeente evenveel aandacht voor het zendingswerk. Wanneer een gemeentelid de zending in wil gaan, kan dat allerlei vragen oproepen binnen gemeente en kerkenraad. 'Wat heeft ons gemeentelid ertoe gebracht om voor de zending te willen werken?', 'Is ons gemeentelid op de juiste weg?', 'Wie is verantwoordelijk voor de uitzending?', 'Hoe houden wij contact met onze zendingswerker?' Enzovoorts. Het is belangrijk dat er bij zendingswerker en gemeente duidelijkheid is over wederzijdse verwachtingen en behoeften. Onduidelijkheid hierover kan leiden tot onbegrip, wrijving en teruglopende steun aan de zendingswerker.

Het belang van steun

Hoe belangrijk steun voor een zendingswerker is, blijkt wel uit het volgende. Nederlands onderzoek toont aan dat 13% van de zendingswerkers eerder terugkeert dan de bedoeling was, om redenen die vaak te voorkomen waren geweest. Eén van de belangrijkste redenen voor voortijdige terugkeer is gebrek aan steun van het thuisfront! Hierbij kunt u bijvoorbeeld denken aan gebrek aan gebedssteun, verminderd meeleven of teruglopende financiële steun.

Ds. J. Joppe, Woudenberg:

'Als gemeente dienen we in de eerste plaats biddend om het gezin - dat zich voorbereidt om uitgezonden te worden of uitgezonden is - heen te staan. Als tweede mag er medeleven met het gezin en betrokkenheid op het werk verwacht worden. Als derde - maar niet minder belangrijke - opdracht hebben we als gemeente ook de verantwoordelijkheid hen financieel te ondersteunen.'

Hier ligt een taak voor gemeente en kerkenraad. Om de zendingswerker uit uw gemeente op een goede manier te kunnen ondersteunen, is inzicht nodig. Inzicht in wat de zendingswerker meemaakt en nodig heeft. Deze brochure is opgezet aan de hand van verschillende fasen die een zendingswerker² doorloopt. Bij elke fase wordt uitgelegd wat de ervaringen en behoeften van de zendingswerker zijn, en op welke manier gemeente en kerkenraad tot steun kunnen zijn.

2. Voor de leesbaarheid wordt over de zendingswerker gesproken als 'hij' en 'hem', hoewel er natuurlijk ook sprake kan zijn van een vrouw, een echtpaar of een gezin.

2. Rondom de uitzending

Roeping

Wanneer een gemeentelid aangeeft dat hij een roeping voor de zending ervaart, gaat hier meestal heel wat aan vooraf. Ongetwijfeld speelt het verlangen om in Gods Koninkrijk dienstbaar te zijn, maar er kunnen ook veel vragen zijn (geweest): Wat is Gods wil met mijn leven? Waar en hoe wil Hij mij gebruiken? Kan ik, kan mijn gezin het wel aan om te werken in het buitenland? Het is een hele stap om deze gedachten met de kerkenraad te gaan delen.

In zo'n eerste gesprek mag van de kerkenraad een open houding worden verwacht. Dat betekent in eerste instantie: luisteren.

Vraag hoe het gemeentelid hiertoe gekomen is en op welke manier hij werkzaam wil zijn; vraag door bij onduidelijkheden. Besef tegelijkertijd: het gaat om een gevoelig onderwerp en dit is pas een eerste gesprek. Het is daarom goed om het gemeentelid niet voor de gehele kerkenraad zijn roeping te laten verantwoorden, dit kan verlamvend werken.

Het is beter om na het eerste gesprek een afspraak te maken voor een tweede gesprek. In dit tweede gesprek kan bijvoorbeeld de predikant samen met de wijkouderling een aantal vragen uitdiepen. Zoals: 'Hoe weet je zeker dat God je roept? Wat als je gaat twifelen aan je roeping? Hoe denk je aan geestelijk voedsel te komen op het zendingsveld? Wat verwacht je van ons als kerkenraad?'. Een kerkenraad mag best goed doorvragen. Er mag zeker onderzocht worden of er werkelijk sprake is van een roeping. Maar dit moet wel met voorzichtigheid, in liefde en vanuit een positieve grondhouding gebeuren. **Spreek namens de kerkenraad ook de bereidheid uit om het gemeentelid bij al deze zaken pastorale begeleiding te geven.**

En dan misschien wel het belangrijkste: bid samen met het gemeentelid dat de zending in wil gaan. 'Wie is de man, die den HEERE vreest? Hij zal hem onderwijzen in den weg, dien hij zal hebben te verkiezen' (Ps. 25:12).

Albert van Bragt, Malawi:

"Wanneer er in een gemeente iemand bereid is om zendingswerk te gaan verrichten en hij zich daartoe door God geroepen weet, dan is dat een bijzonder en een verblijdend iets. Het ligt voor de hand dat betreffende kerkenraad daar meer over wil weten!"

Geschiktheid

Het mag duidelijk zijn dat het belangrijk is om een roeping voor de zending serieus te nemen. Tegelijkertijd speelt ook de vraag naar lichamelijke en psychologische geschiktheid. Een uitzending vraagt nogal wat van een zendingswerker, zowel lichamelijk als geestelijk. Een uitzendende organisatie heeft de verantwoordelijkheid om haar werkers hierop voor te bereiden. Daarom is het gebruikelijk om de aankomend zendingswerker medisch te laten onderzoeken. Ook laten veel organisaties een kandidaat psychologisch keuren door experts op dit gebied.

Deze tests zijn bedoeld om de aankomend zendingswerker een goed zicht te laten krijgen op zijn eigen zwakke en sterke punten. Aan de hand van de tests gaan kandidaat en uitzendende organisatie in gesprek over persoonlijke aandachtspunten. Hierbij kunnen ook 'zonden en wonden' (uit het verleden) aan de orde komen. **U als kerkenraad kunt bij deze gesprekken betrokken raken**, bijvoorbeeld wanneer de uitzendende organisatie aanvullende informatie van uw kant nodig heeft. Of wanneer de kandidaat behoefte heeft aan pastorale begeleiding bij het verwerken van zaken uit het verleden. **Hiervoor is uiteraard een wezenlijke vertrouwensrelatie nodig tussen kerkenraad en gemeentelid!** Een relatie die al langer bestaat dan dit traject van lichamelijke en psychologische screening.

In uitzonderlijke gevallen is het mogelijk dat de kerkenraad twijfels heeft bij de roeping of geschiktheid van het gemeentelid. Het is dan goed om deze twijfels eerlijk te bespreken met de kandidaat en de uitzendende organisatie. Vervolgens kan het nodig zijn om als kerkenraad een stap terug te doen: de verantwoordelijkheid voor een eventuele uitzending wordt dan neergelegd bij de kandidaat en uitzendende organisatie. Maar ook dán is het essentieel om als kerkenraad de pastorale verhouding met het gemeentelid in stand te houden.

Welke organisatie?

De gemeenten van de Hersteld Hervormde Kerk dragen samen de verantwoordelijkheid voor het kerkelijke zendingswerk. Dit zendingswerk wordt uitgevoerd door de Zending Hersteld Hervormde Kerk (ZHHK). Er kunnen echter goede redenen zijn voor

een gemeentelid om voor een andere organisatie te worden uitgezonden. Zo is het mogelijk dat er geen vacature is bij de ZHHK of dat er sprake is van een speciale expertise (vertaalwerk, transport door de lucht, etc.). Ook diaconale taken kunnen vaak worden uitgevoerd door andere organisaties. Bij samenwerking met andere organisaties zijn de volgende uitgangspunten van belang³:

- De organisatie belijdt Gods Woord als onfeilbaar;
- De organisatie heeft als doel de verkondiging van het Evangelie of de ondersteuning hiervan door diaconale werkzaamheden;
- De organisatie heeft een duidelijk bestaansrecht als niet-kerkelijk gebonden organisatie;
- De verantwoordelijkheden van de organisatie, van de ZHHK en van de uitzendende gemeente zijn duidelijk (ook financieel!).

Een gemeentelid dat zich geroepen weet voor zendingswerk, mag hierover altijd contact opnemen met Bureau Zending van de ZHHK. Ook als er geen vacature bij de ZHHK bestaat, kan gesproken worden over wat de ZHHK kan betekenen voor de aankomend zendingswerker. Denk hierbij aan advies, nuttige adressen en dergelijke.

Werken aan relaties

Wanneer duidelijk is waarheen de aankomend zendingswerker zal worden uitgezonden, breekt er een intensieve periode voor hem aan. Hij gaat zich richten op zijn nieuwe taak en moet daarvoor veel regelen, veel gesprekken voeren, cursussen en trainingen volgen... Soms verblijft de zendingswerker in deze fase al een periode in het buitenland. Hij begint zich los te weken van zijn omgeving in Nederland. Hij moet zijn werkkring gaan loslaten, en straks de nabijheid van familie, vrienden en gemeente, zijn huis en een deel van zijn bezittingen.

In deze voorbereidende periode is één ding van groot belang: **de zendingswerker wordt vanuit de gemeente uitgezonden; hij staat dus niet op zichzelf.** Er moet worden gewerkt aan relaties! Juist in een tijd dat de zendingswerker voor de beleving van zijn omgeving 'snel' gaat en zich richt op zijn nieuwe woon- en werkplaats.

Allereerst is er de relatie tussen **de aankomend zendingswerker en de thuisgemeente. Het is goed om als kerkenraad deze band te stimuleren**, door bijvoorbeeld regelmatig voorbede te doen voor de zendingswerker en ruimte beschikbaar te stellen in de kerkbode.

Ten tweede is er de relatie tussen **de aankomend zendingswerker en de kerkenraad**. De zendingswerker is en blijft gemeentelid; hij valt daarom onder de pastorale verantwoordelijkheid van de kerkenraad, ook als hij straks op het zendingsveld zit. Het is belangrijk om mee te leven met de aankomend zendingswerker; probeer ontwikkelingen in de voorbereidingen bij te houden. In deze periode moeten concrete afspraken worden gemaakt over het contact in de toekomst. **Een goede afstemming, vragen naar wederzijdse verwachtingen en eerlijkheid zijn van belang**. Bespreek hierbij dat het een taak van de kerkenraad is om geestelijke begeleiding te geven: het contact zal daarom óók over het geestelijk leven van de zendingswerker moeten gaan! Omdat de kerkenraad als geheel zich doorgaans moet bezighouden met veel verschillende zaken, is het wenselijk om één of twee personen aan te stellen als contact- en vertrouwenspersoon voor de zendingswerker.

Ten derde heeft de aankomend zendingswerker bij de vele (praktische) voorbereidingen een **netwerk** nodig. Er moeten mensen om hem heen staan die voor hem bidden, hem bemoedigen, hem in praktische zin helpen, hem financieel ondersteunen of er gewoon voor hem 'zijn'. En zo'n netwerk heeft hij straks, als hij op het veld is, zeker ook nodig! **Daarom is het goed als er een thuisfrontcommissie (TFC) wordt ingesteld**, die zorg draagt voor een dergelijk netwerk. Enkele van de praktische zaken die een TFC kan uitvoeren, zijn opgesomd in het kader op deze pagina. Een TFC kan (deels) overlappen met de plaatselijke zendingscommissie (PZC). Maar ook wanneer daar niet

Mogelijke praktische taken van een thuisfrontcommissie (TFC):

- Uitnodigingen en liturgie van uitzenddienst maken en verspreiden;
- Vliegtickets boeken;
- Opstellen en verspreiden van nieuwsbrief;
- Helpen met administratieve zaken;
- Nederlandse bankrekeningen helpen beheren;
- Woonruimte zoeken bij verlof en terugkeer;
- Woning inrichten en zorgen voor huisraad, kleding, speelgoed;
- Contact met school voor kinderen;
- Auto regelen voor verlof;
- Gemeente voorbereiden op verlof;
- Helpen bij invulling van achterbanavonden;
- Oppas van kinderen (regelen).

voor wordt gekozen, is het raadzaam om (naast familie en vrienden) enkele gemeenteleden zitting te laten nemen in de TFC. Dit komt de band tussen zendingswerker en thuisgemeente zeker ten goede. Het is ook mogelijk om een kerkenraadslid zitting te laten nemen in de TFC. Het is dan wel belangrijk om van tevoren de positie van deze persoon goed te overwegen. Een TFC-lid is doorgaans nauw betrokken bij de zendingswerker en dit kán invloed hebben op objectiviteit van de kerkenraad op de pastorale relatie met de zendingswerker.

TFC Fam. Karels, Tanzania:

'Wij zijn er om het zendingswerk zo veel mogelijk te bevorderen door de zendingswerkers te steunen. De werkers delen daarom veel met ons, zoals hun onzekerheden en geestelijke strijd. Maar ook hun vreugde en de resultaten van het werk. Ze weten dat dat ons evenveel vreugde geeft als hun!'

Financiën

De zendingswerkers die in dienst zijn bij de ZHHK, krijgen een volledig salaris; dit betekent dat ook de kosten voor huisvesting, onderwijs van de kinderen, verzekeringen en pensioenopbouw door de ZHHK worden gedragen. De financiële middelen hiervoor worden opgebracht door de HHK-gemeenten uit heel Nederland. Bij zendingswerkers die werken voor andere organisaties, kan dit anders liggen. De organisatie zorgt niet altijd voor een salaris. De aankomend zendingswerker moet dan zelf financiële steun werven bij zijn achterban, hierin bijgestaan door zijn TFC. **In die situatie is het bemoedigend als de kerkenraad aanbiedt om één of enkele collectes ten bate van zijn zendingswerk op te nemen in het collecterooster.** Ook de ZHHK kan in bepaalde gevallen financiële tegemoetkoming bieden aan HHK-leden die voor andere organisaties zijn uitgezonden (zie de notitie Zending en samenwerking, 2008).

Uitzendienst en vertrek

Een belangrijk moment in de voorbereidingen op het vertrek is de uitzendienst. **In deze kerkdienst wordt het gemeentelid door zijn thuisgemeente uitgezonden om zijn nieuwe taak als zendingswerker op zich te nemen.** Dit is een hoogtepunt voor de zendingswerker: hij mag officieel zijn 'ja-woord' geven als antwoord op Gods roepstem om uit te gaan. Zijn kerkenraad en gemeente betonen hierbij hun betrokkenheid en instemming. Wanneer een zendingswerker voor de

ZHHK uitgaat, zijn naast de eigen gemeenteleden ook vertegenwoordigers van de landelijke kerk aanwezig bij deze kerkdienst. Naast de gebruikelijke liturgische onderdelen van een kerkdienst is er vaak ruimte om de zendingswerker toe te spreken of hem zelf iets te laten zeggen.

Een dergelijke officiële uitzenddienst heeft ook de voorkeur wanneer een zendingswerker uitgaat voor een andere organisatie dan de ZHHK.

Hiermee wordt benadrukt dat zending een zaak van de kerkelijke gemeente is. De mogelijkheid bestaat dan om de uitzendende organisatie een korte toespraak of toelichting op het werk te laten geven. Bij

het Zendingsbureau van de ZHHK zijn voorbeelden op te vragen van de liturgie van een uitzenddienst.

Het is ook mogelijk dat de kerkenraad samen met de zendingswerker kiest voor een – minder officiële – afscheidsdienst, bijvoorbeeld in het geval van een uitzendende organisatie die bij een deel van de gemeente gevoelig ligt. Bij een afscheidsdienst wordt wel aandacht gegeven aan het uitgaan van het gemeentelid, maar ontbreekt het geven van een ja-woord voor God en de gemeente. **Draag er als kerkenraad zorg voor dat de zendingswerker in elk geval niet ongemerkt vertrekt.**

Dan, meestal in de week na de uitzenddienst, komt het moment van daadwerkelijk vertrek. De zendingswerker laat Nederland achter, met alles wat bekend en vertrouwd is. Vanzelfsprekend kan dit een gevoel van heimwee en onzekerheid geven. Tegelijk is er een uitzien naar de nieuwe taak en een vreugde om in de weg van de Heere te gaan.

3. Na de uitzending

Cultuurschok

Op het moment dat de zendingswerker uitgaat, is er vaak veel aandacht voor hem vanuit de gemeente en verdere achterban. Maar doorgaans ebt veel van deze aandacht na enige tijd weg. In dat licht is het belangrijk om u als kerkenraad bewust te zijn van de cultuurschok, die de zendingswerker doormaakt wanneer hij begint met zijn werk op het zendingsveld. 'Cultuurschok' is een proces dat ongeveer als volgt verloopt.

De eerste paar maanden op het zendingsveld worden meestal gekenmerkt door een gevoel van 'euforie': het is boeiend en afwisselend om in een nieuwe omgeving te wonen en nieuwe mensen te ontmoeten. Maar dit opgetogen gevoel duurt meestal niet lang. Meestal begint de zendingswerker binnen enkele maanden de keerzijde van de cultuurschok te ervaren. Hij raakt vermoeid door al het nieuwe om hem heen, door het klimaat en de taalbarrière. Hij mist alle bekende dingen, maar vooral ook de bekende mensen, terwijl hij de nieuwe mensen in zijn omgeving nog nauwelijks kent. Het is mogelijk dat de zendingswerker in zijn nieuwe woonplaats aanloopt tegen armoede en ellende, waarbij hij niet altijd weet wat hij moet doen. Door dit alles kan de zendingswerker zich willen terugtrekken van alles wat 'anders' is, terwijl hij in zijn gedachten de dingen in Nederland te rooskleurig voorstelt. Deze fase duurt meestal een paar maanden tot ruim een half jaar, maar kan ook langer duren. Daarna komt er een keerpunt. De zendingswerker leert de nieuwe cultuur beter begrijpen en begint zich langzamerhand aan te passen.

Dit proces van cultuurschok laat zien dat de zendingswerker juist in het tweede half jaar dat hij weg is, behoefte heeft aan steun en meelevens! Val als kerkenraad dan niet in de valkuil om de aandacht te laten wegebben. Maak ook de gemeente erop attent dat blijvende aandacht noodzakelijk is.

Ds. K. Klopstra, Malawi:

'Zendingswerkers verlangen niet naar medelijden van hun gemeente. Het gaat niet om erkenning van het offer dat je gebracht hebt, maar om het idee dat mensen het belangrijk vinden dat dit werk gebeurt.'

Contact met Nederland

Hoewel de zendingswerker ver weg woont, blijft hij gemeentelid. Het is daarom belangrijk om de band tussen zendingswerker en gemeente alsmede de band tussen zendingswerker en kerkenraad te onderhouden. Gelukkig bestaan er allerlei mogelijkheden voor contact, zoals post, e-mail, eventuele website van de zendingswerker en Skype (zie Tip).

Het blijft belangrijk om de zendingswerker een plek te geven in de voorbede tijdens de eredienst.

Roep de gemeente op om zelf ook te bidden voor de zendingswerker. Daarvoor is het nodig dat de gemeente informatie krijgt over het wel en wee van de zendingswerker. Dat kan via de kerkbode, door het verspreiden van zijn rondzendbrief binnen de gemeente of via een website of weblog van de zendingswerker.

Voor de betrokkenheid van de zendingswerker bij de gemeente is het goed als er ook nieuws vanuit gemeente terug gaat naar de zendingswerker. Dat kan door als kerkenraad regelmatig een e-mail te sturen met informatie over het reilen en zeilen van de gemeente(leden). Of stuur het kerkblad digitaal toe! Roep de gemeente ertoe op om de zendingswerker met regelmaat een kaartje of e-mail te sturen. Misschien kan de plaatselijke zendingscommissie een schrijfrooster opstellen?

Jeannette van Oostrum, Zambia:

'Ook na jarenlang dienen op het zendingsveld blijft de behoefte aan post of meelevens bestaan. Die behoefte wordt niet kleiner; integendeel, misschien zelfs wel groter!'

Het is voor de zendingswerker fijn als de mogelijkheid bestaat om de kerkdiensten van de thuisgemeente via internet mee te beluisteren. Draag er als kerkenraad zorg voor dat dit mogelijk is. Het betekent veel voor hem als hij dan hoort dat er voorbede voor hem wordt gedaan!

Tip!

Via skype.com is het mogelijk om via internet te 'bellen' met het buitenland. Dit is gratis. Wel is uiteraard aan beide kanten van de lijn een goede internetverbinding nodig.

Het is de taak van de kerkenraad om geestelijke leiding te geven aan de zendingswerker.

Blijf daarbij niet op afstand, maar probeer bij het hart van de zendingswerker te komen. In de praktijk blijkt hiervoor vaak een zekere schroom te bestaan. Maar eerlijk vragen naar de geestelijke welstand van de zendingswerker, als dit in liefde gebeurt, wordt zeker gewaardeerd! Dit getuigt juist van betrokkenheid en herderlijke zorg. Uiteraard is een open en betrokken relatie een voorwaarde om deze gevoelige zaken te kunnen bespreken. Dat geldt ook voor het delen van tegenslagen, twijfels en moeilijkheden.

Albertine Karels, Tanzania:

'Om écht onderwijs te kunnen geven, moet de kerkenraad goed doorvragen naar wat er leeft bij de zending. Durf!'

Overweeg als kerkenraad de mogelijkheid om eens een pakketje op te sturen, met daarin bijvoorbeeld goede lectuur of wat typisch Nederlandse (houdbare) etenswaren. Een moment hiervoor zou rondom de kerstdagen kunnen zijn, wanneer ook de ouderen en alleenstaanden in de gemeente een blijk van hartelijkheid ontvangen. De zendingswerker zal ongetwijfeld verrast zijn door deze vorm van aandacht en meelevens! Bij alle vormen van contact is het belangrijkste, dat de zendingswerker merkt dat hij niet vergeten is en dat er voor hem en zijn werk gebeden wordt.

Verlof

Van de verlofperiode van een zendingswerker bestaat nogal eens een verkeerd beeld. In de ogen van veel mensen betekent een verlof: thuiskomen, vakantie, rust, ontmoetingen met alle vertrouwde mensen. En ten dele klopt dit beeld. Want natuurlijk laat de zendingswerker zijn dagelijks werk een aantal weken achter zich, en inderdaad ontmoet hij veel bekenden. Maar anderzijds is dit beeld veel te eenzijdig. Voor de zendingswerker wordt een verlof ook gekenmerkt door een volle agenda, medische onderzoeken, presentatie-avonden en opnieuw wennen aan Nederland. Zodoende komt er van 'rust' soms maar weinig terecht.

Op welke manier is het verlof voor een zendingswerker een geslaagde periode? Globaal kan gezegd worden: als er voldoende tijd is voor ontmoeting met familie, vrienden, gemeente en de bredere achterban; en

als de zendingswerker bij de achterban oprechte belangstelling voor het werk ervaart en bemoedigd wordt.

Bij het verlof kan de TFC een grote rol spelen. Zij kan vooraf de verwachtingen van de zendingswerker nagaan en zo nodig bijsturen. Zij kan regelen wie de zendingswerker gaat ophalen van Schiphol (en wie niet). Zij kan tijdens het verlof een oogje in het zeil houden op de volle agenda en het welzijn van de zendingswerker. Na het verlof kan zij met de zendingswerker evalueren voor een volgend verlof.

Het is heel belangrijk dat een kerkenraad tijdens het verlof investeert in de band met de zendingswerker. Dit is dé mogelijkheid voor gesprek en een hartelijk bijpraten. Laat (een delegatie van) de kerkenraad op bezoek gaan bij de zendingswerker. **Zorg ervoor dat het initiatief voor deze afspraak niet moet komen van de zendingswerker, maar juist van de kerkenraad!** Dit benadrukt de betrokkenheid van de kerkenraad bij het werk.

Vaak wil de zendingswerker tijdens het verlof een presentatie-avond geven in de gemeente. Het is belangrijk om hieraan mee te werken: zo'n avond verstevigt de band tussen zendingswerker en gemeente. **Wees als (afvaardiging van) de kerkenraad bij de presentatie-avond aanwezig!** Als de kerkenraad afwezig is, geeft dat - misschien onbedoeld - het signaal: de kerkenraad staat niet achter de uitzending van dit gemeentelid of de kerkenraad vindt zendingswerk onbelangrijk. U kunt begrijpen dat dit een negatieve invloed heeft op de betrokkenheid van de gemeente bij het zendingswerk.

Verder is het goed om ook rond het verlof specifiek voorbede voor de zendingswerker te doen: op de eerste zondag dat hij terug is in Nederland en op de laatste zondag voor zijn terugkeer naar het zendingsveld. Dit bemoedigt de zendingswerker, het laat hem merken dat hij niet vergeten wordt en het maakt de gemeente attent op zijn aanwezigheid en het aanstaande vertrek.

Stress, loyaliteitsproblemen, trauma's

De zendingswerker is uitgegaan om zijn werk te doen. Dat doen ook wij in Nederland en bijna iedereen heeft bepaalde drukte en stress. Dat geldt echter nog in sterkere mate voor de zendingswerker, ook als hij in een gebied woont waar het leven minder 'snel' en 'jachtig' is. Waarom?

In de eerste plaats speelt cultuurstress een rol. De mensen op het zendingsveld spreken en gedragen zich anders dan de zendingswerker, maar bovendien denken ze ook vaak anders. Dit zorgt ervoor, dat hij niet alles begrijpt, wat onzekerheid, vermoeidheid, ongemak en het gevoel 'het niet te kunnen' oplevert. Deze cultuurstress wordt in de loop van de jaren minder, maar verdwijnt nooit helemaal.

Verder neemt de zendingswerker zijn werk vaak hoog op: hij is door God geroepen voor zijn taak. Daarom wil hij die ook plichtsgetrouw vervullen. Hij wil klaarstaan voor zijn omgeving, ook als dat betekent dat dagelijks op allerlei (ongelegen) momenten gasten aankloppen om hulp of raad. Echter, het gevaar hiervan is dat de zendingswerker maar weinig toekomt aan rust, stille tijd met de Heere en ontspanning.

Ook zit de zendingswerker tussen 'Nederland' en 'het veld' in. Soms hebben de uitzendende organisatie of achterban andere ideeën dan het team waarin hij dagelijks werkt. Vanzelfsprekend kan dat loyaliteitsproblemen geven.

In sommige gevallen krijgt een zendingswerker te maken met schokkende situaties zoals overvallen, geweld of oorlog. Dit kan traumatisch zijn en de reden vormen voor plotselinge terugkeer naar Nederland.

Het zal duidelijk zijn dat het ook voor een zendingswerker van groot belang is om regelmatig rust te nemen en zich te ontspannen. **Probeer als kerkenraad na te gaan of het goed gaat met de zendingswerker: lichamenlijk, mentaal en geestelijk.** Adviseer om regelmatig rust en afstand te nemen van het dagelijks werk. Niet in de laatste plaats voor zijn geestelijk welzijn! Mochten er dingen op het veld anders gaan dan wij in Nederland gewend zijn, dan is het belangrijk om daar niet meteen een oordeel over te vellen. Niet alle verschillen zijn van wezenlijk belang.

Janneke Huisman, Canada:

'Zendingen zullen in hun veldsituatie dingen tegenkomen die in een Nederlandse kerk zo niet aan de orde komen. Het is goed als kerkenraden zich bewust zijn van culturele verschillen en daar op een pastorale manier mee omgaan.'

Luister als kerkenraad ook naar eventuele moeilijkheden en probeer in te schatten of professionele hulp nodig is. Zo ja, heeft de zendingswerker dan ook toegang tot die hulp? Misschien heeft hij de juiste adressen nog nodig (die bijvoorbeeld de TFC kan opzoeken). Als een zendingswerker met een trauma naar Nederland terugkeert, is het van groot belang dat de gemeente -biddend- om hem heen staat. De zendingswerker mag in die situatie pastorale begeleiding van de kerkenraad verwachten, ook als hij worstelt met vragen over Gods leiding en het 'waarom' van de traumatische gebeurtenissen.

4. Welkom 'thuis'!

De verleiding is groot om te denken dat de definitieve terugkeer naar Nederland voor de zendingswerker 'thuiskomen' betekent. Hij komt immers weer in het land waar hij is opgegroeid, waarvan hij de taal spreekt en de mensen kent? Maar zo eenvoudig is het zeker niet. Sterker nog: terugkeren naar Nederland is doorgaans moeilijker dan uitgezonden worden. Waarom? Er zijn veel dingen die geregeld moeten worden: huis, werk, papieren, scholen voor evt. kinderen... maar de voornaamste moeilijkheden liggen op het emotionele vlak.

De zendingswerker kan het gevoel hebben het werk waartoe hij geroepen is, in de steek te laten. Daarnaast is hij nu, in Nederland, niet meer in de speciale positie van zendingswerker, hij is één van de velen geworden. Hij heeft geen bijzondere taak meer. Op zijn vertrek, jaren geleden, had hij zich goed voorbereid. Maar op zijn terugkeer veel minder! Te gemakkelijk drong de gedachte zich op dat hij de draad zo weer zou oppakken. Maar in de tussentijd is Nederland veranderd en hij zelf nog veel meer. De andere cultuur heeft zijn sporen nagelaten: in het omgaan met tijd, gastvrijheid, beleefdheid, communicatie bijvoorbeeld. Het is moeilijk om zich snel weer thuis te voelen in Nederland. Eigenlijk is sprake van een omgekeerde cultuurschok. Het delen van de diepste ervaringen met familie en vrienden valt lang niet altijd mee. Zij begrijpen de oud-zendingswerker vaak niet helemaal en staan er ook niet altijd open voor. Ten slotte kunnen dingen waar men zich in Nederland druk over maakt, voor de oud-zendingswerker heel triviaal lijken na de bijzondere en soms heftige gebeurtenissen die hij heeft meegemaakt.

Als kerkenraad is het uitermate belangrijk om te beseffen dat de oud-zendingswerker te maken heeft met de beschreven moeilijkheden. Ga bij hem op bezoek en vraag hem ernaar! U kunt eventueel aangeven dat u dingen niet helemaal meevoelt, maar veroordeel niet. Geef de oud-zendingswerker de tijd om alle ervaringen een plek te geven en door deze onvermijdelijk moeilijke periode heen te komen. Help hem zoeken naar contact met lotgenoten. **Bid bovendien samen, om vragen en moeiten in Gods hand te leggen.** In het vertrouwen dat Gods weg de beste weg is, ook al voelt dit voor de oud-zendingswerker misschien heel anders.

Zonder taak?

De tijd dat de oud-zendingswerker zijn taak op het veld vervulde, is voorbij. Toch blijft hij in zijn hart altijd zendingswerker en leeft hij voor zijn gevoel in twee verschillende werelden. **Het is aan te raden om als kerkenraad zijn speciale vaardigheden te benutten.** Denk als kerkenraad hierover na. Informeer ook bij de oud-zendingswerker zelf of hij een bepaalde taak voor zichzelf ziet weggelegd in de gemeente. Misschien in het jeugdwerk, de plaatselijke zendingcommissie, bij evangelisatie-activiteiten, contact met asielzoekers, vertalen van kerkdiensten, ... Of op kleinere schaal: een keer de catechisatie-afsluiting invullen door met jongeren na te denken over roeping en gehoorzaamheid. Of een rol vervullen bij een zendingavond in de gemeente.

Belangrijk is dat de oud-zendingswerker 'klaar' is voor een nieuwe taak en deze ook aankan. Maar als dat het geval is, is er niets mooier dan dat hij, verrijkt door de ervaringen op het zendingveld, opnieuw zijn tijd en gaven mag besteden in Gods Koninkrijk... nu in Nederland!

Bijlage: Verder lezen

*Willy van Bragt, zus en TFC-lid van fam. Van Bragt:
'Voor mensen die de begeleiding van zendingswerkers serieus nemen, is het lezen van literatuur zeker aanbevolen!'*

Janse, Kees en Nederveen, Corien,

Gaat dan heen. Zending, een opdracht voor de kerk (Den Hertog/2007)

Janse, C. e.a.,

Bruin brood met kaas. Praktische handreiking over verlof houden voor zendingswerkers (ZGG/2010)

Janse, C.,

Méér dan koffers pakken. Praktische handreiking bij de repatriëring van zendingswerkers (ZGG/2009)

Ketelaar, J. e.a.,

Samen uit, samen thuis. Samenwerken in de uitzending en begeleiding van missionaire werkers (EZA/2012)

Nap-van Dalen, C.,

Uitgezonden. 10 vuistregels voor missionair werkers (Ekklesia/2011)

Pirollo, Neil,

Een thuisfront voor de zendeling (Operatie Mobilisatie/2000)

Pirollo, Neil,

Enkeltje thuis. Wat een thuisfront moet weten als een zendeling terugkeert (Interserve/2001)

Aantekeningen

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

**ZENDING HERSTELD
HERVORMDE KERK**

Bureau Zending Hersteld Hervormde Kerk
Vendelier 51d | 3905 PC VEENENDAAL

www.zhhk.nl